

Kunnskapsdepartementet  
Pb. 8119 Dep  
0032 OSLO

Deres ref.: 16/2145

Vår ref.:16/01149-4

Dato: 19.05.2016

## Innspill til arbeidet med en melding til Stortinget om humanistisk forskning

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 12. februar 2016. Saken har vært på intern høring i universitetets fagenheter. Vi har fått innspill fra det humanistiske fakultet og Arkeologisk museum.

**Det humanistiske fakultet** viser til at det nasjonale fakultetsmøte for humanistiske fag vil sende et felles innspill fra de humanistiske fagmiljøene. Her gjengis noen punkter som det humanistiske fakultetet ved UiS er særlig opptatt av:

- **Problemstillinger knyttet til samfunnsutfordringene**

Det er viktig å utredninger som gjøres av det offentlige ikke glemmer humaniora. Det er lett å tenke teknologi og realfag, men humanistiske fag har en sentral plass i arbeidet med f.eks.:

- Migrasjon, globalisering - f.eks. relatert til forståelse av kultur, kultur, identitet, minne, kommunikasjon, mm.
- Bærekraft og energi - vår atferd handler også om vår tenkning og kulturelle rammer. Humaniora spiller derfor en vesentlig rolle i utvikling av forståelse for hvordan vi kan skape samfunn som er bærekraftige og kan endre bruksmønstre

- **Fremmedspråkssatsingen**

- Rekruttering til fremmedspråk har gått ned samtidig som globalisering øker. Vi trenger en fornyet satsing på fremmedspråk.
- Vi må gjøre større bruk av de fremmedspråkene som er i landet gjennom migrasjon. En ensidig vektlegging av norskkompetanse kan faktisk hindre et rikt mangfold av språkkompetanse i landet. Språkforskning må tas i bruk i strategier for opplæring fra barnehage og oppover. Det er en fordel å være flerspråklig i dagens samfunn.

- **Finansieringen**

- Mange av de humanistiske fagene er også praktiske ferdighetsfag og har behov for finansiering som samsvarer med dette.
- Det er svært viktig å innføre praksisopplæring i humanistiske fag for å fremme betydningen av fagene.

- **Fremragende forskningsmiljøer (SFF) - mulige nasjonale satsinger**

- Humanistiske fag kan inngå som del av tverrfaglige satsinger, men det er også rom for større grad av disiplinbasert forskning til fremme av humaniora. Kunstfagene er underrepresentert.

- **Fremragende utdanning (SFU) - samarbeid om nasjonale studieprogram**
  - F.eks. innen fremmedspråk
  - Det vil også være viktig å se på finansiering av SFU versus SFF.

### **Kunstnerisk utøvelse**

Vi har ennå ikke kommet dit at vi har samme system for uttelling som for vitenskapelig publisering. Det er svært viktig at kunstnerisk utøvelse ikke blir forbigått når det gjelder økonomisk uttelling for innsats.

**Arkeologisk museum (AM)** viser i sitt høringsinnspill til at det også vil bli sendt et felles innspill fra UHR sitt museumsutvalg. Høringsinnspill fra AM gjengis i helhet under.

AM vil innledningsvis vise til at universitetsmuseene ikke har vært noe særlig omtalt i stortingsmeldinger. Et unntak er forskningsmeldingen *Vilje til forskning* som kom i 2004. Her ble universitetsmuseene tilgodesett med et eget avsnitt under et hovedkapittel kalt *Forskning ved universiteter, høyskoler og helseforetak*. Samlingenes potensiale som unikt kunnskapsgrunnlag for natur- og kulturvitenskap understrekes i denne meldingen. I St.meld. nr. 15 (2007-2008) *Tingenes tale - Universitetsmuseene* trekkes dette perspektivet fram igjen. Her står det: «Universitetsmuseenes samlinger er primærkilder innenfor en rekke fagområder innen humaniora og naturvitenskap og for natur- og kulturminneforvaltning. Samlingene må derfor være lett tilgjengelige for forskningen og forvaltningen.» Dette er et perspektiv og poeng som bør søkes innlemmet i en stortingsmelding om humaniora.

AM har følgende innspill til de fire punktene som regjeringen særlig ønsker belyst:

### **Fagintern relevans**

Vi vil understreke at Forskningsrådets satsninger på «Forskning i fellesskap», initiert av Kunnskapsdepartementet, har vært nyttig for nettverksbygging og forskningssamarbeid mellom universitetsmuseene, samt for publiseringen ved museene. UHRM mener at denne felles satsningen har vært meget vellykket og bør videreutvikles.

AM vil samtidig formidle at det på grunn av Forskningsrådets og ERCs prioriteringer er vanskelig for universitetsmuseene å få støtte til humanistisk grunnforskning, f.eks. til forskningsfelt som er knyttet til nasjonal kulturarv og -vern.

### **Samfunnsrelevans**

Kunnskapsdepartementet har ansvar for landets seks universitetsmuseer. Disse er vitenskapelige museer som ivaretar og er tillagt oppgave som i mange andre land er lagt til nasjonalmuseer i kultur- og naturhistorie. Universitetsmuseene er blant landets største museer og forvalter gjennom sine samlinger hovedmengden av landets kultur- og naturarv. Universitetsmuseene er samtidig forskningsinstitusjoner med oppgaver å bygge opp, forvalte og drive forskning og formidling knyttet til de vitenskapelige samlingene.

Samlingene, som representerer en organisert kunnskapsoppbygging, er unike og dessuten ofte den eneste dokumentasjon innenfor et gitt felt. Samlingene får i mange tilfeller fornyet aktualitet etterhvert som nye forskningsmetoder og teknikker utvikler seg.

Universitetsmuseene har ansvar for at samlingene er tilgjengelige for forskning, både for universitetenes egne forskere og for andre forskere i inn- og utland. Digitaliseringen av samlingene gjennom samarbeidet MUSIT som drifter databaser og kreerer portaler for de ulike

samlingsdatabasene er sentral i så måte. I *St. meld. nr. 15 Tingenes tale* er universitetsmuseenes samlinger som primærkilder, og som kilder til forskning og forvaltning for en rekke fagområder innen humaniora, naturvitenskap og for natur- og kulturminneforvaltning, trukket frem.

I Fritt ords rapport «Hva skal vi med humaniora» lanseres det en ny definisjon av humanistisk forskning. Humaniora er «vitenskapen om det tilfeldige og det uforutsigbare - det som skjer uten at vi har kunnet forutse det eller planlegge hvordan vi vil reagere». Museenes vitenskapelige samlinger bør inngå i det empiriske reservoar som humanistisk forskning henter sin empiri fra. F.eks. utgjør arkeologiske funn den eneste kilde til forskning på forhistorie og har stor relevans for forskning på historie og forhistorie.

Universitetsmuseene har et stort samfunnsansvar som blir tatt alvorlig. Museene ønsker således å bidra til kritisk refleksjon og diskusjon rundt de store samfunnsmessige utfordringer som er knyttet til klima og miljø, kulturell mangfold, migrasjon og kulturforståelse. Universitetsmuseene er veletablerte arenaer for dialog med samfunnet gjennom utstillingsvirksomheten, gjennom omvisninger, arrangementer, begivenheter og tiltak som åpner for ordskifte mellom forskere og publikum på nye måter. Universitetsmuseene har således en sentral rolle i demokratisering av kunnskap.

Det er fortsatt et stort etterslep på digitaliseringen av samlingene og vi vil understreke viktigheten av fortsatt stort fokus på at alle samlingene, i tråd med anbefalingene i *Tingenes tale*, blir digitalisert og dermed bedre tilgjengeliggjort for forskning og formidling.

#### **Arbeidslivsrelevans**

Universitetsmuseenes rolle innenfor forvaltning av kulturminner har stor relevans for arbeidslivet og krever god kvalitet og samarbeid for å få forutsigbare rammer for alle parter.

Kulturforståelse er også viktig for arbeidslivet på mange felt. Gode historiekunnskaper, tilveiebringelse av erfaringer fra tidligere endringsprosesser, samt forståelse for andre kulturer er viktige kunnskaper i et samfunn i endring.

Universitetsmuseene har dessuten en meget viktig rolle i norsk reiseliv. Trendene i reiselivet er i endring med større fokus på tema- og opplevelsesturisme, og der kombinasjonen av natur og kulturelementer gjør norsk reiseliv til en attraksjon i verdensklasse. Museenes kunnskaper, utstillinger, arrangementer og andre tiltak er en viktig del av denne satsningen.

#### **Skolen og lærerutdanningen**

Universitetsmuseene underviser og lager egne pedagogiske opplegg for skoleklasse og har tilsatte med relevant pedagogisk kompetanse. Det er særlig i opplæringen i historie-, natur og realfagene at samlingene og kompetansen ved universitetsmuseene blir benyttet. Universitetsmuseene bidrar likeledes via skolebesøkene til å skape interesse for forskning allerede tidlig i utdanningsforløpet.

Vi mener at det bør utvikles læreverk for arkeologi i lærerutdanningen da forhistorien er viktig tema i læreplanen for grunnskolen.

Med hilsen

Marit Boyesen  
*rektor*

John B. Møst  
*universitetsdirektør*

Saksbehandler: Kristofer Rossmann Henrichsen, tlf.: 51833010

*Dokumentet er elektronisk godkjent*